

A PÓK.

Irta: Eszterhás István.

ALACSONY, sárgásbarna házban lakott. Itt a kátránygyár mögötti Attila-utcában ilyen színe van majdnem minden háznak. Sárga, hatalmas nedvességfoltokkal. A nedvességfoltok barnák és mivel ezek az állandóan terjedő nedvességfoltok alattomosan felkúsznak egészen az előrecsúszott ereszekig, nem tudni, sárga, vagy barna a házak színe. Egy bizonyos, a szegénység és a betegség színe ez a barnával felhőzött sárga szín. Ilyen házban lakott és szobájuk egyetlen ablakában, mint pók a zugban, úgy ült a púpos és szötte lázas, kápráztató álmai láthatatlan szálakból font csillogó hálóját. Huszonöt-éves férfi volt és kifejlett nagy saszorra a szépség utáni fájdalmas kiáltásként ugrott fel rút, csontosan szegletes, sárga arcából. Az egész emberen minden eltorzult, csak az orra és lábai nőttek meg. Hosszú gólyalábai vannak, de mégsem magasabb egy tízéves gyermeknél. A dereka nevetésgesen kurta és bal vállát egészen lehuzza hatalmas, gömbölyű púpja. Sohasem gondolhatott azonban arra, hogy ő különösebben csúf, mert az anyja, akivel együtt lakott, szerette, szerette meleg, néha vérző szívével és mentette, ahogyan csak tudta, az emberi csúfolkodástól és gonosz megvetéstől, ami egyszer, — nagyon jól tudta a gyenge, kicsiny öregasszony, — előbb vagy utóbb, meg fogja mutatni a púposnak az ő púpját. De eddig mentette, ő nevelte, tanította és a szerelemlről is ő beszélt először a fiának, ígérte, hogy asszonyt keres neki, hozzáillőt és ha ilyet talál, megnősíti. Tudta az asszony, hogy hazudik, fiát nem fogja szeretni nő, de elhatározta, hogy mind gyengébbé váló karjaival addig védelmezi a fiát, amíg emelni tudja őket. Pedig a remegőfejű asszonyt már megmarta az októberi ősz és azóta sárguló levél csak az élet fáján. Érzi, elparázslík lassan a sárga dunnák között, azonban még mindég tellett erejéből, hogy lenyelt könnyekkel is hazudjon, továbbhazudjon és áltassa a fiút.

És talán sohasem kellett jobban ez a jótékony hazugság, mint most. A púpos megtalálta azt a leányt, aki hozzáillő. Alig várta, hogy az ablakhoz támogathassa anyját és megmutassa a leányt, akiről a hosszúra nyúló esteken már mindent elmondott a fekvő asszonynak. Szemközt lakott velük. Barnaarcú, nevető, feketeszemű, szép leány. Az arca pirosan izzik, mint a kitelő, érő barack. Mikor a kátránygyár szirénája vacsorát trombitál, kidönti széles vállát a kisablakba a leány és álmosan elnyiló szemmel végigsöpri a fiatal munkásokat, akik ilyenkor nyers jókedvvel, harsogó kiáltásokkal dobognak el az alacsony ablakok előtt. Ez a leány a púpos álma.

A púpos egész nap járta a várost. Sokan ismerték és aki ismerte,

szívesen adott neki kisebb megbízásokat. A púpos volt a legmegbízhatóbb küldönce a városnak. Gyors léptekkel mérte végig az alacsony házpartokkal szegett keskeny utcákat, üzenetekkel nyargalt a város egyik végéből a másikba, komoly, mosolygás nélküli arccal tudta a címzettnek az illatos levélkét átadni, nehéz csomagokkal futott és ha semmi sem akadt, egész napokat állt türelmesen a piactéren, lóbálta hosszú, térdigérő karjait és várt. Ha azonban már pénzhez jutott, megkereste napi pengőcskáját, azonnal hazasietett, az ablakzugba ült és leste, libben-e a szemközt lévő ablakban a csipkés függöny. Hűtlen lett az ágyban fekvő asszony csendes, tervezgető meséihez, nem figyelt rá. Szótalan esték suhantak, osontak a kis szobában. A púpos vissza sem fordult, ki sem moccan az ablakból. Ült és leskelődött, mint a pók, szötte álmai hálóját. És ha megpillantotta végül a leányt, ujjongva, boldogan imádta piros arcát. Nagyorrú fejét görcsös erőfeszítéssel feljebb emelte, kidugta az alig luknyi, szűk ablakon, hogy minél jobban láthatóvá tegye magát. Árkosodó szemmel, türelmes sóvárgással leste a lány egyetlen pillantását. Ilyenkor fullasztó lázban égett, nem hallotta, ha anyja nyögve felkönyökölt az ágyban, hanem csak motyogott magában, mintha szerelmet vallott volna, szorongatta saját kezét és a leány simogatását érezte.

A leány pedig, ha egymásra pillantottak, közönyös, kérdő szemmel visszaadta a púpos különös nézését.

Barátai előtt is hengegett a leánnyal. De az utca nem vett a leányról tudomást. Nem hederítettek az ő beszédére. Senki sem látta meg, hogy a púpos férfi lett. Gyermekeknek tartották. Ezen az őszön egyébként is a kátránygyár mögötti utcában gonddal és szegénységgel játszott mindenki könyörtelen fogócskát. Szerelemre a púpos barátai közül nem ért rá senki.

Még a nyár végén megállottak a városban az összes gyárak és a műhelyekben kalapács helyett káromkodás csattogott. Nem küldöttek az emberek egymásnak virágot, édességeket, névnapi ajándékokat, rózsaszínű leveleket, a piactéren is alig vásárolt valaki. Amit pedig vásároltak, ahhoz nem kellett segítség, félkézzel hazavitték. A nyomorúság így elérte a púpost is és kegyetlenül a vállára ütött. Az ütéstől megnőtt a púpja és a válla még ferdebbre billent. Napokig nem keresett egy fillért sem, az ágyban fekvő asszony többet imádkozott, mint evett. Már ki sem nyitotta a szemét, ha lopva hazasurrant, mint valami bűnös. Érezte is, hogy bűnös. Azelőtt, ha napközben nem kapott munkát és kenyeret, tovább talpalt és esténként addig járt vendéglőből kávéházba, amíg összeszedte a másnapra valót. De most, ha a késő délutánra már ráterült az éjszaka kéken derengő árnyéka, hazafutott és az ablakba bujt. Az ablakban elfelejtette az éhséget. Mi volt az a kétnapos éhség a huszonötéves férfi oltatlan szomjához képest?

Mikor már a harmadik este nyargal haza egy fillér nélkül, házuk előtt idegen, előkelő fiatalúrba ütközik. Áll a fiatalúr a sáros utcában

kényesen, délcegen, olyan a púpos mellett, mint egy kivilágított, vidámságot sugárzó torony. Ragyogó, lakkorrú cipőjét belepte az Attila-utca sara, de úgy látszik, nem sajnálja ettől az utcától finom cipőjét, tiporja a sarat.

— Te, gyerek! — nyúl a mellette elsompolygó púpos után és megmarkolja a vállát. — Elvinnél egy üzenetet, ha jól megfizetném?

A púpos boldogan vállalkozik. Azt hiszi, láthatatlan segítő kéz nyúl feléje és kínálja a kenyeret. Ragyogó ábrázatát szolgálatkészen forgatja felfelé, a gazdag emberre, lekapja ázott micisapkáját, áhitattal várakozik. Érti már a kenyér meleg illatát, látja az éhező, beteg asszony hálás tekintetét. Áll a vidám torony előtt görbedten, alázatosan és várja a parancsot.

— Ebben az utcában, — magyarázza a fiatalúr, — lakik egy leány. Ismered is talán. Ott lakik ni! — barátságos arcú, szőke, borotvált ember a fiatalúr, most borotvált, illatos, jó, borbélyszagú. A púpos mégis, egyszerre irtózik tőle. Felhörkenő, váratlanul előborzadó gyűlölettel hallgatja, mert annak a leánynak az ablakára mutat. — Ott lakik az édes, ni! — mondja újból és arcán megelegedett vigyorgás húzódik. — Elviszed a levelet. Már tudja, ki küldte. Csak annyi választ adjon: eljön, vagy nem! Itt várok az üzenetre.

Elindult. Ment. Kezében a levél. Hány ilyen levelet vitt már. Az Attila-utca egyszerre szörnyűségesen szélesnek tűnt fel. Sohasem ér el az egyik oldal földbesüppedt házsorától a másik oldal sárgán ránevető, párásan ragyogó ablaksoráig. Míg átkullog az úton, mindenfélét gondol. Arra gondol, hogy eldobja a levelet és hangos visítással elfut. Arra is gondolt, hogy belép ravaszul a korhadtt fekete fakapun, behuzza maga után, meglapul a kapu mögött a sötétben egy-két percig, zsebreteszi a levelet azután visszamegy és azt mondja: üzent a leány, jön, csak tessék várni. És a markába röhög a legény felsülésén. Azonban, míg ezeket az édes, csábító csalásokat kigondolta, torkátszorongató szívvel is szaporán lépeget, jól kinyújtóztatta hosszú lábait, púpja súlyosan himbált lábai felett, nyakonfogta őt a kenyérkeresés kötelessége és ezekkel a szétnyüzsdülő, gonosz gondolatokkal is fűrgén, lelkiismeretesen viszi a levelet.

A koromsötét udvarban három lépcsőfok nyújtotta eléje szétporladó, hibás tenyerét. Nem tehetett mást, vitte a kötelesség, a csorba tenyerű lépcsőkön fellépkedett a keskeny, szeles, didergő tornácra. Tudta, melyik a leány szobájának az ablaka. Az üvegezett ajtón kiömlő fény barna, az ajtó elé akasztott barna kendő teszi, azon szűrődik át ilyen melegszerűen a fény. Most tehát beléphet a leány szobájába. Megigazítja nagybozont haját és kopog. A leány kíváncsian engedi be. A szoba meleg levegőjében hitvány parfüm hire keveredik a leány friss illatával. És ez az illat nagyon erős, győzi a parfüm olcsó, émelyítő édeskességét. Megszállja az orrát, betölti bátran fellázadó, horgas orrát és megrogyasztja meggyengült térdeit. Átadja a levelet és a leány

fekete szeme idegenül, kutató hűvösséggel arcára villan. Elfordult tőle a leány és amíg a levelet olvasta, a petróleumlámpa fénye alá bujt. Barna, erősszálú haját vörösre festi a lámpafény.

A nyakig vörös és teletömött kokszkályha hőséggel és veritékkel önti el. Megfájdul a szíve is, amikor a leány nevetése felliheg. Nagyra-nőtt, csillogó szemmel néz ki a leány a levélből a púpos gyerekre és ismét elneveti magát. Gyönyörű karjai egymásbafonódnak rőten csillogó haja fölött. Nyujtózik. Ez a nyujtózás olyan szép, hogy meghor-zongatja a púpost. Hátradől azután a leány a nyiszogólábú asztalra, felül rá, puhán hajló kezével megigazítja vörösén izzó haját. A falon járó láncos órára is pillant és újból felcsendül a nevetése.

— Hát jó! Mondd meg neki, hogy eljövök!

És összegömbölyödve belekacag a levélbe. Most eláradó boldog-sággal, édesen, hosszan. Ezt a nevetést ismeri a púpos, ezt hallja minden álmában. És feltámad benne a szörnyülködés. Ez az ő álma! Ehhez a leányhoz másnak nem szabad hozzányúlni. Nekiszédül az ajtó-félfának. Ne menj el! — kiáltja. A kiáltás azonban nem hangzott el, nem hallatszott a leányig. Nyögés lett belőle, szavakba nem önthető, nyöszörgő, könyörgő zokogás. A kigyulladt arcú leány megrezzen erre a nyöszörgésre, felpillant meghökkenve, ránéz. Azt hitte, már el is ment a gyerek. Most látja, ott áll a pattogzott bőré, felhólyagzott festékű ajtófélfá mellett, amit kívülről a hideg, belülről a vörös kályha rág csupasza. A púpos előredombosodó melle felnyomja állát és orra, férfias, bátor nagy orra horgasan, követelőzve szökken a leány felé. Zavarodott, morcos lesz a leány arca. Egy pillanatig nem érti miért bámul megnőtt, könnyei udvarában égő szemmel rá a púpos. De, mint akinek eszébe jut valami, felderül összeráncolt homloka, keményvilla-nású fekete szeme barátságos nevetéssel nyílik nagyobbá.

— Egészen elfeledtem, — mormogja mentegetőzve, — itt van öcskös!

A púpos eltorzult mellkasát egy pillanatig majd szétrobbantja a felhördülő tiltakozás. De a leány karját látja, amint feléje hajlik és nem tud szólni. Érti meleg, selyemsíma kezét egy pillanatig, amíg a pénz a markába nyomja. Megszédül, ez a símaság szétnyargal benne és vak-merővé teszi. Megragadja a leány kezét, elkérgesedett két markába kapja és mikor a leány megriadva elhuzná, esetlen, rövid dereka mere-ven megroggyan.

Kezetcsókol.

Mikor ezen az estén hazafelé tartott, hóna alatt kenyérrrel és hús-sal, mert a szőke fiatalúr gavallér volt, urasan fizetett a jó üzenetért, mellére hajtott, eldugott, síró arccal surrant a penészes, foltos vako-latú, bőrbajos falak mellett, mint akit zavarnak.

Olyan volt az elömlő holdfényben, mint egy menekülő, hosszú lábain futó pók.

Akinek szétrontották csillogó hálóját.